

ing te be-
ding als leger-
de zijn over-
vens

methode niet
theologische

guit met de
s.

ergelaten aan
it te spreken
n of geinstij-
i, dat de ker-
te geven.
gelisatie niet

HEPP.

id in ons Leger:

asten worden
zele redenen
lijven, die er
voor durven
angen, in den
schit bezoekt.
eref, jongens
rvaring is te
zwakken wil-
msten onder
er niet tegen
moet kunnen
nurtje onder
an exercee-
e onverschil-
lienstijl som-
m van chris-
egbliven. En
dat weer de
r beademing
slag op hart
afdwalen en
s ingeslagen

rdt over „na-
rs onderwer-
en aanbren-
bij daarmee
onder dienst-
e. „Dat moe-
dezer dagen
enis, tot mij,
troep stam-
hun dienst
in“; die be-
na dienst-
bliven!“ Wat
id onder de
worden, als
t. Dat is het
n wordt. Als
werking, lui-
dan zal geen
bestaan. Door
meerderheid,
verstikt, ver-
maakt worden
g „kerkelijk“

ordt gedaan,
e nog bijzon-

ls ik gelezen
aten aan de
an Rapport,
kerkelijke
blijken!
ter Regeering

den nu doen,
pend en kan-
t arbeid ver-

naakt het den
erk; zal oor-
lijke beari-

t ad 2 in dat
iet werk der
e elke kerke-
m zichzelf
t jongens er
rantwoordig
a kunnen op
mooie theo-
den bouwen,
nuitvoerbaar
niets! Is een-
kan men er
st terug, waar
weg te doen!
eerst terdege
praktisch uit-
pen wat men
ders hebben,

Eene vraag heb ik dunkt mij nog te beantwoorden: waarom komen de legerpredikanten slechts twee-maal in de maand en niet elke week? Omdat eenvoudig met 't oog op den korten oefeningstijd ons niet meer toegestaan wordt dan 2 uur per maand. Na diensttijd, ja dan wel, in de Tehuizen bijv., maar dat is niet wat wij voor 't geheel noodig hebben.

En 's Zondags? Als de militairen in de garnizoenen zijn, dan gaan zij meestal 's Zaterdagavond naar huis of zwermen 's Zondags nog uit. In de kazerne zouden wij geen gehoor kunnen krijgen; wie blijft op Zondag in de kazerne? Ja, die wachtdienst heeft, maar die mag dan ook niet bij ons komen.

Alleen in de kampementen, daar probeeren wij het telkens weer, maar o wat droef resultaat.

Ik was dezen zomer in 't kamp van Oldebroek; had op zijn minst een kleine 100 hoorders verwacht en er waren er... 12! Met den huisvader mee 13 man.

Ik was eenige weken later in Harskamp ook op Zondag. 't Regiment Grenadiers en Jagers was er. Veel „kerkelijke menschen“ zegt men. Ik had nog geen 50 gewone militairen en dat van 2 regimenten! Dat valt zoo tegen. Ik heb onlangs gelezen, 't was goed bedoeld, dat zal ik niet ontkennen, dat de Geref. Kerken voor hun leden des Zondags in de kampementen moesten laten preeken. Och, och wat zou dat een teleurstelling worden voor die predikanten, die dezen „dienst“ zouden vervullen! Wij hebben geen mobilisatie meer! Dat vergete men niet. Doch al is de opkomst zeer minnig vaak, wij houden het zooveel mogelijk vol; ook 's Zondags voor wie in 't kamp moet blijven „preekdienst“ te organiseren.

Verder bestaat ons werk in het opzoeken van die jongens, waarover de ouders of kerkeraden ons schrijven of ook waarvan de predikant ter plaatse ons klagt, dat zij slecht of nooit ter catechisatie komen. Als ik dan de namen dezer jongens krijg, dan ga ik in de kazerne; laat ze bij mij komen, spreek met hen en tracht hen over te halen toch vooral getrouw ter catechisatie te gaan. Soms geeft dit iets, maar ook wel volhardt men in 't kwaad! Ook dat gebeurt in elke gemeente wel. En indien men mij nu vraagt: zou de kerk ter plaatse datzelfde werk niet kunnen doen wat nu de legerpredikanten doen? dan is zonder eenige aarzeling in ernstige oprechtheid mijn antwoord: neen dat kan geen enkele kerk doen! Zoo men het zou willen probeeren dan zou de teleurstelling zeer groot, de mislukking diep te betreuen gevolgen hebben ook.

Zie, de kerk kan natuurlijk niet anders dan zijn arbeid bepalen tot eigen leden! De overheid zal zelfs niet kunnen toelaten ook onder anderen te werken; want zoodra het kerkelijk of ambtelijk gebeurt, heeft het propagandistische strekking voor een bepaalde kerk. En de overheid mag zich niet leenen, die propaganda te steunen zelfs.

't Eenige wat de overheid zou kunnen doen is: aan de kerken volle vrijheid te geven onder haar kerkleden te werken. Maar die vrijheid bestaat! Zelfs worden de kerken door het instituut van legerpredikanten geholpen dat werk te doen, door n.l. hun in gelegenheid te stellen direct kennis te maken met hun leden en door allerlei hulpe toe te zeggen en te verleenen om eigen leden te bewerken. Ik kan niet inzien, dat de overheid aan de kerken ooit meer geven kan, dan zij nu reeds geeft.

Ook zou kerkelijke bearbeiding een verdeeldheid brengen onder christen-jongemannen, die zoomin gewenscht als profijtelijk geacht kan worden. Er zijn tegenover de massa onkerkelijken reeds zoo weinig belijders; deze dan nog in kerkgroepjes te splitsen zou zeer te betreuen zijn. Ook behoef men niet te denken, dat de militairen dat zouden goedvinden. Het gevolg zou zijn, dat de kerken nog minder eigen leden onder bearbeiding kregen dan nu. Soldaten willen niet „gescheiden“ worden en naar kerken ingedeeld! Dat is het, waarom velen niet willen catechiseren bij hun domine. Meermalen hebben zij mij gezegd: kunt u niet een algemeene catechisatie geven voor allen, die hier komen willen? Dan zult u eens zien, hoevelen daar nog gebruik van zullen maken! Maar natuurlijk, dat gaat niet, dat doen wij niet! Doch uit zoo'n opmerking voelt men hoe 't opgenomen zou worden, door de meesten, byaldien wij werden vervangen door „ambtsdragers“ uit de kerken! Ik zou nog zeer vele bezwaren kunnen aanvoeren, waardoor uit praktisch oogpunt die kerkelijke bearbeiding, inplaats van de legerpredikanten, op niets zou uitloopen. En dan, dit weegt toch ook: de groote menigte van niet-kerkelijken. Die nu wel bij de legerpredikanten komen maar, omdat zij lot geen kerk behooren, niet bearbeid worden als het kerkelijk werd gemaakt. En worden deze aan hun lot overgelaten, dan krijgen wij den ouden

bestand weer. Dan valt ons leger weer terug in 't oude moeras van „God vergeten en zichzelf verwerpen!“

Wat wel kan d.i., dat de kerken hun wenschen formuleeren en kenbaar maken, en die bij de Regeering inzenden, opdat door overleg zooveel mogelijk bezwaren, die er nu zijn, weggenomen worden; en wat nu nog ontbreekt, ingesteld worde. Daar valt over te praten. Ik heb zelf ook wel iets, maar het gegeven bestek is feitelijk al overschreden. Veel van wat ik nog te zeggen had, moet uiteraard achterwege blijven. Ik herhaal, onze a.s. Synode kan niet besluiten over het al of niet blijven van het Instituut; dat besluit te nemen staat aan de Regeering en die zal terdege ook rekenen met wat andere kerken begeeren. Wij Gereformeerden zijn niet de eenige onderdanen! Maar wat wel zou kunnen geschieden, dat is: de Gereformeerde Kerken zouden er zichzelf buiten kunnen sluiten en dat zou en voor de kerken en voor de Gereformeerde militairen diep te betreuen zijn. Daartegen te waarschuwen is hoofddoel van mijn schrijven.

Met diep erkentelijken dank aan de Redactie voor het willen opnemen dezer artikelen, verklaar ik mij gaarne bereid hetzij tot mondelinge of schriftelijke nadere inlichtingen die men kan vragen.

F. G. PETERSEN.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Vooruitgang.

Schijnbaar is het een dorre statistiek, welke ons in het Zendingsblad van Juni wordt aangeboden, maar als wij de cijfers van nabij bezien, gaan ze voor ons leven.

Zeker, met getallen moeten wij voorzichtig zijn; zij zeggen dikwijls zelfs maar heel weinig. Wat met het oog gezien wordt, kan in cijfers worden weergegeven, maar op het zendingsveld heerscht toch vooral de geestelijke factor; er zijn werkingen in het hart, die zich ten eenenmale aan de waarneming onttrekken. Ook al zouden aan het einde van een jaar geen gunstige cijfers kunnen worden gegeven, om den voortgang van het zendingswerk aan te duiden, dan is daarmee volstrekt niet gezegd, dat er stilstand is.

De Heere werkt door de bekeering, die uitkomt o.a. in de aanvraag om den doop; maar daar gaat heel wat aan vooraf, dat niet in de statistieken staat, en ook niet staan kan. De geesten moeten bearbeid, de grondslag van het heidendom ondergraven, indruk op de zielen gemaakt door den wandel der zendelingen enz. En dan zegent de Heere op Zijn tijd de prediking van het Woord.

Daarom mag niet te veel op de cijfers worden gezien en van getallen worden verwacht.

Op Posso hadden Dr Alb. Kruij en Dr Adriani 15 jaren gearbeid, en in al dien tijd meldde zich niemand aan, om gedoopt te worden. In die jaren moet de statistiek wel heel mager zijn geweest, en de Christenen in het Moederland zullen wel telkens gevraagd hebben: „is de arbeid te vergeefs?“ Het is te hopen, dat men het niet gevraagd, maar geduldig gewacht heeft. In al dien tijd toch hebben beide genoemde mannen geploegd en gezaaid, en grondige studie van het volk, zijn gewoonten, zijn gedachtenwereld, zijn godsdienst, gemaakt; en zie, in 1909 werd de eerste vrucht geplukt in de 200 doopscandidaten.

Overdrijven mogen wij dus de beteekenis van getallen allerminst, doch ook niet verwaarloosen. De Heere sprak zelf tot Elia van de 7000, die met hem de knie voor Baäl niet gebogen hadden; en Lucas maakt melding van de 3000, die op het eerste christelijke Pinksteren tot bekeering kwamen, terwijl straks dit cijfer zelfs tot 5000 klom. Al weegt de Heere de geesten, wij mogen ze toch tellen, en daaraan stof ontleenen tot het roemen in Gods gunst.

De statistiek van onze zending over 1922 is belangrijk en leerrijk. Alleen Midden-Java komt ten tooneele; Soemba zal, naar wij hopen, een volgend maal wel komen.

Op Midden-Java zijn 7 terreinen, want Wonosobo, al heeft het geen eigen zendeling meer, wordt nog afzonderlijk geteld. Op het einde van 1922 hadden de verschillende gemeenten op deze terreinen samen 3378 gedoopte leden, waarvan 1778 belijdende zielen.

Wanneer ge die enkele duizenden plaatst naast de meerdere miljoenen Mohammedanen en heidenen, die daar wonen, is het bitter weinig; en toch, wie mag den dag der kleine dingen vernachten?

Er is trouwens groei in het werk. In 1919 waren deze getallen 2902 en 1451, en nog drie jaren vroeger, in 1916 dus, waren de cijfers 2138 en 1086.

Het blijkt, dat de vooruitgang in de jaren 1910—1919 grooter was dan in die van 1919—1922, ten minste, wat de gedoopten betreft; wel eigenaardig is, dat het getal der menschen, die belijdenis deed, niet zooveel verschilt van het voorgaande driejarig tijdperk.

Bezien wij de plaatsen afzonderlijk, dan komt Djocja bovenaan te staan met 947 leden. Solo, dat nog maar 10 jaren voor het zendingswerk openstaat, volgt onmiddellijk daarop met 632 leden. Vergelijkt men tevens de cijfers van vooruitgang van beide terreinen, dan behoeft men geen profetische gaven te bezitten, om te berekenen, dat Solo binnen weinige jaren Djocja zal hebben ingehaald, zoo niet voorbijgesneld, indien... het werk op dezelfde wijze gezegend blijft!

Deze groei van Solo is te meer merkwaardig, als wij letten op de veel oudere terreinen van Poerbolingo en Poerworedjo; de laatste gemeente ging zelfs achteruit in het getal doopleden n.l. 5, vergeleken met 1919, hoewel de belijdende leden met 16 vermeerderden. Trouwens de vooruitgang was in het tijdperk van 1916 tot 1919 ook al zeer gering geweest n.l. 42. Toch behoeft dit op zichzelf nog niet te verontrusten; na een tijdelijk stilstand is op een zendingssterrein meermalen een bijzondere ontwikkeling op te merken. Het geeft echter wel te denken.

Magelang, ook een nieuw terrein, dat tegelijk met Solo in 1912 ontgonnen werd, gaat ook gestadig vooruit, al is het niet met de snelheid van Solo. Wonosobo kwijnt, wat niet te verwonderen is.

De cijfers der collecten zijn zeer interessant, waarbij nitdrukkelijk vermeld wordt, dat het alleen gaat om de collecten in de Inlandsche gemeenten, dus in de samenkomsten der Christen-Javanen, niet in die der Europeanen.

Poerbolingo zond over 1922 nog geen opgaven in, evenmin als Wonosobo.

Poerworedjo, dat in ledental achteruitging, zag ook zijn collecten verminderen, en dat wel tamelijk sterk; ze daalden toch van 1910 in 1919 op f588.67 in 1922; zoowel de collecte voor de armen als voor de kerk verminderde; een gunstig teeken kan dit niet genoemd worden.

Magelang ging het sterkst vooruit, naar verhouding, want het klom van f196.19 in 1919 op f1091.06 in 1922; het staat met dit cijfer gelijk met Djocja, en blijft slechts weinig bij Solo achter, dat echter een globaal getal opgaaf.

Uit deze getallen mag nog niet zonder meer worden afgeleid, dat de offervaardigheid is toegenomen (behalve dan in Magelang), want de vermeerdering in de opbrengst der collecten is tamelijk wel evenredig aan den groei van het ledental der gemeenten.

Wellicht vindt ge deze cijfers zeer laag; b.v. Djocja met zijn bijna duizend zielen bracht slechts f1100 bijeen, dus ternauwernood f1 per hoofd. Dan maakt Keboemen een beter figuur: f800 op 443 leden, dus bijna f2 per ziel, en Magelang nog beter: meer dan f5 per lid. Waarin dit verschil zit, weten wij niet; het kan liggen in den welstand der gemeenten, maar ook in offervaardigheid.

Nemen wij het hoogste getal n.l. f5 per lid, dan is dit voor Nederland weinig, maar voor Indië zeer veel; f5 is zelfs bijzonder veel; het schijnt ons toe, dat dit cijfer niet gehandhaafd zal kunnen worden. Immers, op Java is het geld lang niet zoo veelvuldig als bij ons; de Inlander is zelfs arm, en eenige guldens is een rijkdom. Wanneer wij dit in het oog houden, is f1 per hoofd nog niet zoo'n min cijfer; het zou zelfs wel eens kunnen blijken, dat het verhoudingsgewijze menige kerk in ons land overtrof!

Van den colportage-arbeid worden geen vergelijkende cijfers gegeven; in zeker opzicht is het ook een nieuwe arbeid. Zeer jammer is, dat er van Magelang geen gegevens zijn, want wij meenen te weten, dat ook daar deze arbeid zeer bloeit. Ds. Merkelijn is ook de oprichter van het blad „Mardi Rahardja“, dat in Solo ten getale van 16000 ex. verspreid wordt; trouwens, alle terreinen werken er mee.

Solo schijnt in de colportage wel gangmaker te zijn, onmiddellijk gevolgd door Djocja; het heeft dan ook 12 colporteurs, en ook nog twee „Bijbelvrouwen“, die op de andere terreinen niet gevonden worden.

De vrucht van dit werk kan niet in getallen worden weergegeven, waarom de statistiek er ook over zwijgt; maar zeker is, dat, waar Gods Woord nooit ledig wederkeert, ook deze arbeid niet ijdel zal zijn in den Heere.

Ditzelfde kan worden gezegd van den medischen dienst.

Bij dezen dienst gaat Djocja voorop; moge te Solo het grootste hospitaal staan met 220 bedden,

Onder de betere
fabrikaten
behoort

HET HOFBERG-ORGEL

door zijn hooge
muzikale eigenschappen
tot den eersten rang.

Firma A. DE ZEEUW (N. G. Klijn)
Rosestraat 42a - Rotterdam